

Miljöledningssystem för Sjukhusen i väster

Inledning

I regionfullmäktiges budget anges att Miljömål 2030 omfattar alla regionens förvaltningar och bolag. För att möjliggöra genomförande av Miljömål 2030 krävs tydliga prioriteringar, ett kontinuerligt förändrings- och förbättringsarbete samt att miljöperspektivet beaktas i regionövergripande beslut och i beslut i förvaltningar och bolag. Samtliga förvaltningar och bolag har ett gemensamt ansvar för genomförandet av Miljömål 2030. För att bidra till Agenda 2030-målet om hållbar konsumtion och produktion krävs att Västra Götalandsregionen (VGR) är resurs- och miljöeffektiv, inte bara inom den egna verksamheten utan också över hela livscykeln.

Planering och prioritering av miljöarbetet i förvaltningar och bolag ska tydligt integreras i de årliga processerna för budget och verksamhetsplanering för att säkerställa ekonomiska och personella resurser för genomförandet av Miljömål 2030. Uppföljningen av miljöarbetet ska integreras i förvaltningars och bolags ordinarie verksamhetsuppföljning samt på en regionövergripande nivå i samband med årsredovisningen.

Alla verksamheter måste kunna tillämpa lagkrav som kommer av miljöbalken (Miljöbalk (1998:808) 2 kap) och andra krav som kommer av författningar som gäller avfalls- och kemikaliehantering och har samband med verksamhetens miljöaspekter och miljöarbete.

En viktig förutsättning för genomförandet av Miljömål 2030:s ambitioner är att miljöarbetet är strukturerat, integrerat i

verksamhetsprocesser och att det finns en tydlig ansvarsfördelning. Genom ett systematiskt arbetssätt säkerställs att miljöarbetet prioriteras utifrån de av VGR:s miljömål och delmål som är relevanta för verksamheten. Arbetet ska utvecklas löpande genom ständiga förbättringar. Ett miljöledningssystem är ett verktyg för att säkerställa att kraven i miljölagstiftning och övriga miljökrav på verksamheten efterlevs.

I VGR utgår arbetet i miljöledningssystem från den internationella standarden ISO 14001. Certifiering av större förvaltningar och bolag med stor miljöpåverkan avsätter resurser för- och kvaliteten på arbetet samt leder till kontinuitet av arbetet över tid. Det stärker trovärdigheten och möjligheten att nå Miljömål 2030.

Alla VGR:s verksamheter ska enligt fullmäktiges beslut bryta ner och integrera miljömålen och Sjukhusen i väster omfattas av det regionala beslutet om att inrätta och driva ett certifierat miljöledningssystem enligt ISO 14001, vilket ska vara infört senast år 2025.

Tillämpning av miljöledningssystemet

Ledningssystemet beskriver struktur och ansvar för arbetet för att nå uppsatta mål och utgör ramverk för ledning och styrning i miljöarbetet.

För att säkerställa ledningssystemets syfte och effektivitet ska ledningssystemet årligen granskas och utvärderas av ansvarig chef, som har specifikt uppdrag för det strategiska ansvaret för miljöarbetet, så kallad ledningens genomgång. Årligen redogörs inför förvaltningschefen för de revisioner som genomförts under året. Vid behov justeras och uppdateras ledningssystemet. Ledningens genomgång av ledningssystemet ska utgå från sammanställningar av det systematiska miljöarbetet på en strategisk nivå och omfatta resultat från uppföljning av, avslutade och pågående arbeten, initiativ till nyidentifierade arbeten och processer genom riskanalyser, egenkontroller, avvikelshantering och vidtagna åtgärder.

Ledningssystemet ska vara integrerat i befintliga system för styrning och kontroll av verksamhet. Med detta menas till exempel system för verksamhetsplanering, avvikelsehantering, budget- och uppföljningsprocess.

Det dokumenterade miljöledningssystemet riktar sig till de som leder och styr verksamheten men ska också vara bekant för medarbetarna inom Sjukhusen i väster. Chefer ska med stöd av ledningssystemet planera, leda, utvärdera och förbättra verksamheten. Ansvaret för tillämpningen av ledningssystemet följer linjeorganisationen.

Metoder för förvaltnings- och utvecklingsarbete ska utgå från systematiken att planera, leda, kontrollera, följa upp, utvärdera och förbättra.

Tillgänglighet och dokumentation

Miljöledningssystemet publiceras, i sin helhet, på Sjukhusen i västers intranät. Arbets- och ledningsstöd för Sjukhusen i västers miljöarbete är tillgängligt via förvaltningens intranät, [Miljö - Sjukhusen i väster \(vgregion.se\)](https://vgregion.se). Här finns också styrande och stödjande dokument, inom miljöområdet, att ta del av.

Roller och ansvar

Regionfullmäktige

Regionfullmäktige är VGR:s högsta beslutande organ i hållbarhetsfrågor och fastställer VGR:s hållbarhetsmål.

Regionstyrelsen

Regionstyrelsen har uppsiktsplikt över övriga nämnder och styrelser och vakar över att VGR fullgör sina åligganden inom olika verksamhetsområden utifrån fullmäktiges beslut.

Hållbarhetsutskottet

Regionstyrelsen och dess hållbarhetsutskott har ett strategiskt och samordnande ansvar men också stödjande roll till utförarverksamheterna i deras arbete med Västra Götalandsregionens hållbarhetsmål för miljömässig och social hållbarhet. Utgångspunkten är att dessa aspekter ska vara en integrerad del i styrelser och nämnders verksamhetsplanering. Styrelser och nämnder ansvarar för prioritering och genomförande av åtgärder inom ramen för sin verksamhet.

Utskottet ska inom sitt ansvarsområde bistå regionstyrelsen i dess ansvar som ägare av verksamheter i egen regi. Utskottet ska ta initiativ till åtgärder för att stärka Västra Götalandsregionens interna arbete för miljömässig och social hållbarhet.

Viktiga områden för det interna miljöarbetet är investeringar i fastigheter och utrustning, kemikaliehantering, energieffektiviseringar, interna transporter, avfallshantering samt upphandling, inköp och sortimentsstyrning.

Hållbarhetsavdelningen

Hållbarhetsavdelningen på koncernkontoret har ansvar för det övergripande strategiska hållbarhetsarbetet för att vinna nytta för hela VGR. Arbetet sker genom samordning och stödjande insatser i nära kontakt med målgrupper internt och intressenter externt. Till avdelningens ansvar hör bl. a: - Miljöredovisning. Ta fram anvisningar, sammanställa resultatet av uppföljningen av miljöarbetet, analysera resultatet och lämna förslag till korrigerande åtgärder. - Miljöledning. Stödja förvaltningar och bolag i arbetet med rutiner kopplat till miljöredovisning och miljöplanens mål. Administration av miljödiplomering för de förvaltningar som genomför detta.

Styrelsen för Sjukhusen i väster

Utförarförvaltningarnas nämnder och styrelser har ansvar för att miljöplanen och de egna miljömålen efterlevs och för att rapportera resultatet till nämnden.

Ledningsfunktioner

För att ett miljöledningssystem ska bli effektivt krävs engagemang från organisationens ledning. Ledningsstödet för miljöfrågor bör därför vara synkroniserat med verksamhetens övriga kvalitets- och utvecklingsarbete och ingå i detaljbudget och verksamhetsplan.

Ansvar för miljöarbetet följer linjeorganisationen. Alla chefer har per definition ansvar för miljöarbete i förhållande till sitt uppdrag genom att tillse att lagstiftning, författningar och föreskrifter följs. Till hjälp för chefers ansvar utses stödfunktioner. Det är chefers ansvar att utse stödfunktioner för miljöarbetet.

Förvaltningschefen

Har ansvar för att aktivt bidra till att miljöplanen omsätts inom förvaltningen och att miljöarbetet rapporteras till den egna styrelsen.

Har det övergripande ansvaret för förvaltningens miljöarbete avseende mål, genomförande/aktiviteter, resurser, uppföljning och redovisning samt att miljölagstiftning, författningar och föreskrifter följs.

Förvaltningschefen ansvarar för att miljöledningssystem för Sjukhusen i väster fastställs och revideras.

Stabschef med strategiskt ansvar för miljöarbetet

Har strategiskt ansvar för miljöarbetet inom Sjukhusen i väster vilket ska stödja förvaltningschefens övergripande ansvar för miljöarbetet.

Rapporterar till förvaltningschefen.

Genomför ledningens genomgång av miljöledningssystemet och tillser att revisioner av miljöarbetet blir genomförda.

Tillsätter funktioner inom miljöenheten för Sjukhusen i väster.

Fastställer de styrande dokument som blir nödvändiga för ett säkert och kvalitativt miljöarbete.

Verksamhetschef

Utser miljöombud inom respektive verksamhetsområde och tillser att miljöombud får arbetstid, utbildning och resurser för sitt uppdrag.

Tillser att respektive verksamhetsområde medverkar i miljöarbetet och följer anvisningar för att uppnå definierade mål och utför fastställda

aktiviteter. Vid avvikelse mot fastställda mål skapa åtgärdsplan för att uppnå följsamhet till målen.

Stabschefer

Utser miljöombud inom respektive stab och tillser att miljöombud får arbetstid, utbildning och resurser för sitt uppdrag.

Tillser att respektive stab medverkar i miljöarbetet och följer anvisningar för att uppnå definierade mål och utför fastställda aktiviteter. Vid avvikelse mot fastställda mål skapa åtgärdsplan för att uppnå följsamhet till målen.

Enhetschef

Tillser att respektive enhet medverkar i miljöarbetet och följer anvisningar för att uppnå definierade mål och utför fastställda aktiviteter. Vid avvikelse mot fastställda mål skapa åtgärdsplan för att uppnå följsamhet till målen.

Utser miljö- och kemikalieombud inom respektive enhet och tillser att ombud får arbetstid, utbildning och resurser för sitt uppdrag.

Kemikalieombud förordas vara samma person som beställer kemikalier till en enhet / eller enheter (om ett ombud har uppdrag för flera enheter). Detta rekommenderas för att underlätta korrekt registrering i kemikaliehanteringssystemet samt att möjliggöra att arbetet med utfasning av kemikalier görs så effektivt som möjligt.

Stödfunktioner

Miljöenhet

Arbetar på uppdrag av, och rapporterar till ansvarig chef, som har det strategiska ansvaret för miljöarbetet. Är kontaktperson i miljöfrågor för Sjukhusen i väster, så väl internt som externt.

Samordnar miljöarbetet genom att leda Sjukhusen i västers miljögrupp, där miljöombud och kemikalieombud ingår. Samordnar det interna och externa arbetet i miljöfrågor genom att ingå i den regionala miljögruppen samt den regionala kemikaliegruppen.

Med sakkunskap bidra vid upprättande av verksamhetsplan genom att bevaka att förvaltningen säkrar att regionala miljömål konkretiseras

utifrån Sjukhusen i västers miljöpåverkan och formuleras till mål och aktiviteter i verksamhetsplanen.

Tillser att relevanta miljöutbildningar är tillgängliga för Sjukhusen i västers miljö-, och kemikalieombud samt för medarbetare i övrigt och att relevanta styr- och stöddokument är tillgängliga.

Kontrollerar löpnade att eventuella avvikelser mot mål för miljöarbetet omhändertas där de uppstår. Tillser att administration, uppföljning och redovisning av miljöarbetet handläggs och rapporteras samt bistår i den årliga genomgången av ledningssystemet.

Arbetar med att Sjukhusen i väster senast 2025 ska ha ett certifierat miljöledningssystem, enligt ISO14001:2015.

Miljöombud

Arbetar på uppdrag av verksamhetschef/stabschef/enhetschef och är kontaktperson i miljöfrågor inom respektive verksamhet/stab/enhet.

Ingår i Sjukhusen i västers miljögrupp och stödjer verksamheten/staben/enheten genom att förmedla uppgifter och bistå i miljöarbetet, så väl inom verksamheten/staben/enheten som i gemensamma sammanhang i förvaltningen.

Informerar om miljö på verksamhetens arbetsplatsträff.

Kemikalieombud

I varje verksamhetsområde finns kemikalieombud som arbetar på uppdrag av enhetschef.

Ingår i Sjukhusen i västers kemikaliegrupp och stödjer verksamheten/enheten genom att hantera kemikaliearbetet, så väl inom verksamheten/enheten som i gemensamma sammanhang i förvaltningen.

Registrerar, handlägger, följer upp och redovisar kemikalier och kemiska produkter.

Medarbetare

Vid nyanställning och i form av återkommande utbildning och information kommuniceras medarbetarnas skyldighet att medverka och bidra till följsamhet till fattade beslut.

Medarbetare är skyldiga att delta i verksamhetens utveckling genom medverka i arbetsplatsträffar och avdelningsmöten samt att hålla sig informerade om verksamhetens mål, uppdrag och beslut kopplade till genomförandet av uppdraget. Arbetsplatsträffar och avdelningsmöten utgör de sammanhang där verksamhetens mål, uppdrag och beslut kommuniceras och där miljöledning och uppgifter kopplade till miljö lanseras och diskuteras.

Internrevisor

Internrevisor planerar och utför miljörevision och skriver revisionsrapport vilken tillställs förvaltningschefen via utvecklingschefen.

Den regionala miljögruppen tilldelar miljösamordnare revisionsuppdrag att utföra enligt framtaget revisionsprogram och att genomföra revision av annan förvaltning än i den ombudet har sin anställning. Detta för att uppnå största möjliga opartiskhet i avvaktan på att miljöledningssystem är certifierade enligt ISO14001:2015 och därmed omfattas av standard för revision.

Organisation för miljöarbetet inom Sjukhusen i väster

Figur 1 Beskrivning av Sjukhusen i västers miljöorganisation

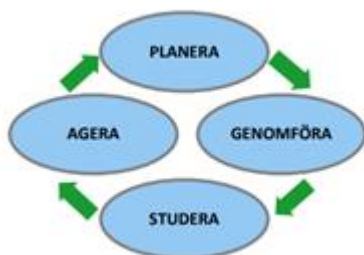

Processorienterat miljöarbete

Miljöarbetet inom Sjukhusen i väster har sin grund i ett processorienterat styr- och ledningsarbete. Miljöarbetets metoder för förvaltnings- och utvecklingsarbete ska utgå från systematiken i att planera, leda, kontrollera, följa upp, utvärdera och förbättra.

Processarbetet utgår från i ledningssystemet ingående områden avseende nationell-, regional- och lokal styrning, lagar, författningar och samarbeten.

Det systematiska arbetssättet har sin grund i metoden för ett cykliskt förhållningssätt till definierade arbeten och uppdrag genom ett repetitivt arbete (PDSA) utifrån att:

1. Planera (P=Plan)
2. Genomföra (D=Do)
3. Studera (S=Study)
4. Agera (A=Act)

Som resurs för miljöarbetet och processens genomförande upprättas styr- och stöddokument.

Lagkrav

Lagefterlevnaden är grundläggande i allt miljöarbete. Det är också ett krav i miljöledningssystemet enligt ISO 14001.

Ett första steg är att identifiera vilken lagstiftning och eventuella andra miljökrav som gäller för verksamheten och förteckna dem. Därefter beskrivs på vilket sätt lagstiftningen är relevant för verksamheten och hur den uppfylls, till exempel via rutiner. Förteckningen kan också innehålla vilka organisatoriska delar av verksamheten som berörs av vilken lagstiftning, som underlättar för cheferna att få enbart relevant lagstiftning. Lagförteckningen ska hållas aktuell och uppdateras när det

kommer förändringar. Minst en gång per år bör även en lagrevision genomföras.

För att underlätta finns i VGR en upphandlad webbtjänst för lagbevakning inom miljöområdet vilken Sjukhusen i väster abonnerar på. Lagefterlevnaden är grundläggande i allt miljöarbete. Det är också ett krav i miljöledningssystemet enligt ISO 14001.

I det avtalade grundabonnemanget finns till exempel möjlighet att:

1. kommentera hur verksamheten uppfyller lagkrav eller andra miljökrav och koppla till rutiner
2. lägga in och göra en lagsortering i förhållande till olika delar i organisationen
3. göra lagrevisioner
4. dela en länklänk till laglistan från intranätet.

Styrande respektive stödjande dokument

Miljöarbetet kräver följsamhet till styrande dokument vilka utgör en del av miljöledningssystemet.

Ett styrdokument anger ramar för vad som är beslutat vad beträffar miljöarbetet inom ett bestämt område, åliggande eller göromål. Alla sorters styrdokument är per definition bindande och handläggs enligt specifik rutin, Upprättande och revidering av styrande dokument, ver 2.0 (vgregion.se). Syftet är att uppnå ett kunskapsbaserat och enhetligt arbetssätt för att nå det gemensamma målet och att en enhetlig förståelse skapas för vad uppdraget är och hur det ska utföras.

Som ett komplement till styrande dokument eller för dokumentation av arbetsbeskrivningar, checklistor och lathundar används begreppet stödjande dokument vilka, beroende på innehåll berörda funktioner/personer, bör göras tillgängliga på förvaltningens intranät, alternativt på verksamhetsområdets eller enheters SharePoint ytor.

Avvikelsehantering

Avvikelse rapporteras och hanteras i det vårdövergripande IT-baserade avvikelsehanteringssystemet, MedControl PRO. I systemet finns ett

OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.

ärendehanteringsstöd som omfattar intern utredning, orsaksanalys, eventuellt vidtagna åtgärder och uppföljning av dessa. Ärenden handläggs primärt av chef för den enhet där avvikelsen rapporterades men kan eskaleras i linjen. Analyser ska kunna göras av ledningen på alla organisatoriska nivåer. Systematiska/närbesläktade avvikelser ska analyseras på systemnivå.

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Sjukhusen i väster

Innehållsansvar: Hanna Hellström, (hanhe25), Miljöstrateg

Godkänd av: Katarina Andersson, (katan10), Sjukhusdirektör
bitr

Dokument-ID: SV9024-2108058916-374

Version: 1.0

Giltig från: 2025-03-26

Giltig till: 2027-03-25